

Wie door genade geleerd heeft zijn dagen te tellen, om een wijs hart te bekomen — wijs in God — hij verstaat de roepstem van dezen avond, die opwekt tot dankbaar gedenken, tot diepe verootmoediging, tot oprechte belijdenis van zonde, tot ernstig zelfonderzoek of het wel zal zijn als de Heere ons zal onderzoeken.

En als het recht met u staat, belijder van Christus, dan hebt ge er ook behoefte aan om u bij het verglijden der tijden vaster te klemmen aan den Eeuwigen God.

Te midden van den wildwielenden stroom der wordende dingen begeert ge de rust der ziel op uw Rotsteen, die onbewogen staat.

Wat noel of de jaren dan heensnellen: onze God woont in de eeuwigheid.

De geheele wereld bleef ook dit jaar nog uit haar voegen gelicht en trilde op haar grondvesten. Zalig de mensch, die zich met kinderlijk geloofsvertrouwen mag vastklemmen aan zijn God, die trouwe houdt tot in eeuwigheid: „Gij evenwel, gij blijft Dezelfde, o Heer; Gij zijt van ouds mijn Toeverlaat, mijn Koning!”

Immers, ten slotte is ook niet de vraag hoe dikwijls van legerplaats tot legerplaats de tent werd verspannen, maar of we van kracht tot kracht voortgaan om straks voor God in 't zalig oord van Sion te verschijnen.

Die hoogere rust nu bij de hange onrust der tijden zult ge alleen kunnen genieten als ge den Psalmist nazeggen moogt, ook aan het einde van dit jaar: maar mij aangaande, het is mij goed nabij God te wezen.

Het Asafprobleem (hoe kunnen de goddeloozen voorspoed hebben!) benauwde ook in het afgelopen jaar veler hart. Waarom liet God het toe dat nietige menschen uit de hoogte spraken? hun mond tegen den hemel zetten? hun tong deden wandelen op aarde? dat ze zeiden: Hoe zoude het God weten en zoude er wetenschap zijn bij den Allerhoogste? En toch schenen die menschen zonder God „rust” te hebben, de rust der weelde, en zij vernemenigvuldigen het vermogen, en zij schenen de teugels van het wereldbewind te grijpen! Totdat ik in Gods heilighdommen inging!

Om daar de ruste te vinden bij dien God, die zoo rustig de onrust der tijden en der menschen aanziet, met de rust Zijner rechtvaardigheid, met de rust Zijner liefde, met de rust van Zijn Raad.

En die Asafrust is zoo goed, en zoo zoet. Velen zeggen in onzen vreedloozen tijd: wie zal ons het goede doen zien? De menschen staan machteloos, de wijzen en grooten der wereld staan verslagen, — de aarde is een toneel van verwarrende ellende en nameloos ween.

Durft gij het aan te belijden: Maar mij aangaande, het is mij goed nabij God te wezen. Niets is er daar ik in kan rusten. Daar alleen! Bij Hem alleen!

Vleesch en bloed hebben u dat niet geopenbaard. Van nature is het ons goed ver van God te leven. Genade des H. Geestes kan ons alleen den weg wijzen naar die veilige schuilplaats des Allerhoogsten, onze voeten richten op dat vredepad en ons door het geloof in Christus nabij God brengen, in de armen Zijner liefde en aan Zijn kloppend vaderhart.

Geen naderen tot den Heere, dan door de deur: Christus; en langs den weg: Christus; door Zijn bloed en offer en gerechtigheid!

O, klim op uw Oudejaarsavond als uw Heiland op den berg om te bidden en gemeenschap te zoeken niet uw Vader die in de hemelen is, hoog boven de verwarring en het aardisch gedruisch. Dat is het wonder der goddelijke genade, dat het voor ons onrustige en rusteloze menschen, voortgejaagd door de felle zweep van den tijd, mogelijk is ruste te hebben bij God.

Daar is rijke mystieke genieting, vol geestelijke weelde, in het verborgene van Gods tent, in de schaduw Zijner vleugelen.

Door onze zonde was er een eeuwigheid van toorn tusschen God en ons hart.

Door Zijne genade mogen we zeggen: het is mij goed nabij God te zijn.

Straks wordt de rusteloze klok van den tijd door Gods vinger op eeuwig stil gezet, opdat het „goed nabij God” een goed zou blijken, dat nimmermeer vergaat.

Heilige rust na zondige onrust.

F. C. M.

KERKELIJK LEVEN.

De Gezangenquaestie ter Synode.

Nog steeds verdeelt de Gezangenquaestie de gemoederen en wekt zij de hartstochten op. Ook bij de Synode van Leeuwarden bleek dat, doch binnen de Geref. kerken wordt deze zaak steeds zuiverder beoordeeld. De besluiten der Synode geven in dezen hoop, dat aan de gematigde richting de toekomst is, en de eenparigheid steeds groter zal worden. Ter toelichting en om dit doel te dienen zal gehandeld worden: 1. over de minder gelukkig gekozen middelen der voorstanders van de Gezangen; 2. over het principieel besluit der Synode; 3. over de wijze van uitvoering daarvan.

II.

De voorstanders van het invoeren van Gezangen hadden zich te Leeuwarden niet onbetuigd gelaten.

Van hen was ter tafel 1o. een verzoekschrift, aangeboden door eenige leden van den „kring van belangstellenden ter verrijking van ons kerkgezang”; 2o. een „kleine verzameling Nieuw-Testamentische kerkliederen”, als proeve van de wijze, waarop deze kring meende, dat het beoogde doel zou kunnen worden bereikt. Door deze beide middelen meenden zij de Synode te kunnen dienen en hetgeen zij verlangden te helpen tot stand brengen.

Aan de goede bedoelingen dezer broederen (en zuster) kan niet getwijfeld worden; wel rees echter aanstands bedenking tegen de door hen gekozen middelen, en schenen deze weinig deugdelijk te zijn om de begeerde uitkomst te verkrijgen. De praeadviseerende commissie, die deze stukken alereerst had te onderzoeken, was het al spoedig erover eens, dat integendeel, wanneer het zou gelukken iets te bereiken in het belang der verrijking van ons kerkgezang, de baan daarvoor vrij gemaakt moest worden door deze beide stukken eerst uit den weg te ruimen.

Het bovengenoemde verzoekschrift kan verondersteld worden, bekend te zijn. Het was n.l. niet alleen in druk verschenen, doch ook aan alle kerkelijke bladen ter opnemng toegezonden, die over het algemeen aan dit stuk hun publiciteit hebben verleend.

Dit stuk nu leed aan een te groote forskheid. Het toonde veel te schelle kleuren; het was zeer eenzijdig en bevatte eenige niet onbedenkelijke beweringen. Alle overmaat schaadte, en zoo dreigde het schade aan te richten.

Er werd een tegenstelling in gemaakt tusschen het Oude en Nieuwe Testament, die zeker niet zoo kwaad was bedoeld (daarvoor staan de namen der ondertekenaars ons borg), doch niettemin weinig in overeenstemming was met de Gereformeerde belijdenis en praktijk ten dezen. Het Nieuwe Testament spreekt duidelijk uit het Oude, en bewoort dingen als dat velen „het ontbreken, ja het verbod van schier elk Nieuw-Testamentisch kerklied in de onderlinge bijeenkomst der gemeente pijnlijk gevoelen als een schuld tegenover den Heere”, en dat de kerken „niet voluit” kunnen „zingen van de bediening der verzoening door en in Jezus Christus” waren ongetwijfeld veel te kras. Op deze wijze zou wat God vereenigd heeft door den mensch worden gescheiden, het Oude Testament veel te weinig worden gewaardeerd, en vooral niet genoegzaam erkend worden wat de Heere in den Psalmbundel schonk aan Zijn volk van alle eeuwen, ook om de heerlijkheid van den Christus in Zijn beide staten te bezingen.

Nogmaals: aan de goede bedoeling der opstellers viel niet te twifelen, en hun trouw aan deze specifieke Gereformeerde waarheid zullen we allerminst in verdenking brengen. Maar hun request zou toch heel wat meer invloed gehad hebben, indien het zich ertoe had beperkt, in sobere termen de wenschelijkheid te betoogen om niet alleen in de woorden der profetie, doch ook in die der vervulling het ons geschonken heil te bezingen. Daarom meende de commissie goed te doen, door zich bij de beoordeeling der voorstellen van de Particuliere Synode los te maken van dit verzoekschrift, en de Synode heeft zich daarmede zeer wel kunnen vereenigen, zoodat een debat over allerlei, wat erin voorkwam en heel wat tegenspraak had kunnen uitlokken, gelukkig vermeden is.

In de tweede plaats was een proeve ter tafel van de wijze, waarop de bovengenoemde kring meende, dat de Synode in de door hem gewenschte richting zou kunnen werkzaam zijn. Van dezen bundel waren slechts twee getypte exemplaren aanwezig, en eene nadere toelichting ontbrak helaas. Het was dus niet alleen voor de Synode, maar zelfs voor de praeadviseerende commissie moeilijk, zich een oordeel over dit werk te vormen. Toch diende zulks te geschieden, en het is dan ook gebeurd, ondanks alle bezwaren, welke zulk een arbeid te midden van de overige Synodale besommeringen oplevert voor wie ernede belast is.

Al spoedig bleek, waarom deze bundel slechts in zoo weinig exemplaren was aangeboden en niet gedrukt, doch getypt. Hij bestond uit 51 liederen van grooter of kleiner omvang. Daarvan waren 30 bestemd voor gebruik op de Christelijke feestdagen, in den Lijdenstijd, voor Avondmaal, Huwelijk, Oude Jaar en Zending, terwijl 21 een meer algemeen karakter droegen. Het overgrote deel daarvan was ontleend (al stond het niet erbij) aan den bundel Evangelische Gezangen, bij de Hervormde Kerk in gebruik, benevens aan den Vervolgbundel en het Aanhangel daarvan. Sommige Gezangen waren geheel overgenomen, andere gedeeltelijk; sommige gewijzigd, andere ongewijzigd. Indien de Kring dus dezen bundel had laten drukken, zou hij terstond in botsing met de wet op het auteursrecht zijn gekomen.

Om dezelfde reden zou het reeds voor de Synode bezwaarlijk geweest zijn, deze proeve te aanvaarden; want wat heeft men aan een verzameling liederen, die men niet mag laten drukken? De bedoeling zou toch zeker wel niet zijn, de Evang. Gezangen te gebruiken in de bekende uitgave, met een ingelegd lijstje, welke nummers daarnit en b.v. uit den bundel van De Heer in onze godsdienst oefeningen, nevens de Psalmen, gezongen mo-

gen worden. Ook zouden de aangebrachte wijzigingen en weglatingen daarmede in strijd zijn.

Veel bedenkelijker nog uit tactisch oogpunt leek het der praeadviseerende commissie, een bundel te geven, die bijna niets anders was dan een extract uit dien der Hervormde Kerk. Niet omdat haar leden of haar rapporteur „anti-Hervormd” waren, zooals prof. Obbink ¹⁾ in „Bergopwaarts” heeft geïmagineerd. Niet omdat „hun toorn ontstoken” was omdat men hier „Hervormde boosheden listiglijk wilde invoeren in de Gereformeerde Kerken en deze besmetten”. Maar omdat het van weinig beleid zou getuigen indien men, na al wat onze Kerkgeschiedenis dienaangaande verhaalt, deze methode volgde, en den tegenstanders van Gezangen een prachtig middel tot agitatie zou geven. Zeker zouden zij uitroepen: „nu wordt onder een mom, naar de methode: een vinger geven en de hand nemen, datgene, waartegen onze vaders zoo krachtig mogelijk hebben gestreden en wat een punt van groote beteekenis was in de beide reformatiesche bewegingen van 1834 en 1886, listiglijk bij ons ingevoerd”. De Commissie zelve zou het in 't geheel niet zulk een redeneering niet eens zijn. De Kring had het zeker zoo niet bedoeld. Doch het zou niet de eerste maal zijn, dat een goede zaak op een slecht voorbeeld mislukte. Beroering ware ongetwijfeld het gevolg, en wie in dezen iets bereiken wil, moet dit zooveel doenlijk vermijden.

Bovendien waren er onderscheidene bezwaren tegen de keuze van deze liederen, tegen de aangebrachte wijzigingen, weglatingen enz. Het zou wel belangwekkend zijn, daarvan nog wat te vertellen; doch men kan de uitgebrachte kritiek in de Bijlagen der Acta vinden, en nu deze bundel toch niet wordt aanvaard, is het niet noodig, daarop thans verder in te gaan. Men begrijpt echter, dat ook deze mislukte proeve uit den weg moest worden geruimd, voor en aler de Synode aan de zaak zelve, aan het principe, haar aandacht kon wijden.

En aldus is geschied, na een aangename, broederlijke gedachtenwisseling. De „Proeve” werd als zoodanig niet aanvaard, en de Synode kwam nu onbevange te staan tegenover de voorstellen van N. Holland enzv.

De M.

¹⁾ Ofschoon aan Prof. Obbink mondeling en schriftelijk zijn ongelijk in deze bewering is aangetoond, en hij dit heeft moeten erkennen, heeft hij niet ertoe kunnen komen, om zijn belofte te vervullen, dat hij in zijn blad zijn vergissing zou herstellen. Wie de stukken in de Bijlagen onbevooroordeeld leest, zal moeten toegeven, dat gevoelen, als Prof. Obbink ons toedicht, ons vreemd zijn. En wij verklaren hier openlijk, dat we ons ervoor zouden schamen, indien die bij ons aanwezig waren geweest; des neen! Maar Bergopwaarts schijnt den Gereformeerden geen recht te willen doen.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN.

De crisis.

Wat gevreesd werd, is gekomen.

De economische crisis, die als een donkere wolk reeds lang, lang dreigde, is in volle, ontwrichtende kracht ingetreden, en het ziet er in ons maatschappelijk leven verre van rooskleurig uit. Het jaar 1920 eindigt in een malaise, die weinig goeds voorspelt, en de avond van dezen jaarkring is waarlijk niet omschenen van zacht avondrood, dat de hope wekt op een nieuwen, blijden, schoonen dag.

Het is al inzinking.

Van alle kanten stijgen de berichten van slapte en werkeloosheid.

In alle bedrijven dringt de ellende binnen, en met name in de industrieën verscherpt zich de crisis bij den dag. In Tilburg b.v. is meer dan de helft van de arbeiders, die in de textielindustrie werkzaam zijn, werkeloos, en... op 11 December was de bondskas reeds uitgeput. In de fabrieken van metaalwerken zijn tal van werklieden ontslagen, en zelfs groote firma's als b.v. de firma Stokvis in Arnhem hebben voor haar personeel geen werk meer. De textielnijverheid in Twente komt eveneens van de malaise niet vrij, en het is te vreezen, dat ook daar de eene fabriek na de andere moet worden stopgezet. En eindelijk is in de sigarenfabricage zulk een slapte ingetreden, dat te Eindhoven en te Valkenswaard de grootste fabrieken hun arbeiders gedaan hebben gegeven.

De toestand is waarlijk onrustbarend.

Wie oogen heeft om te zien, die zie.

En het einde is nog niet bereikt.

Wij kunnen nog voor moeilijker conflicten geplaatst worden, en niet alleen verkeert de grootindustrie in perikel, maar niet het minst krijgt de middenstand gevoelige klappen, en vele zakenlui wankelen tot een bankroet.

Waarom dit te danken is?

Aan allerlei factoren, en wel allereerst aan de economische verwarring, die met den oorlogstoestand is ingetreden, en in de laatste twee jaren niet is verminderd. Ondanks alle sociale hervormingen is de wanorde niet geweken, en het evenwicht, dat jammerlijk verbroken was, heeft zich niet hersteld. En dat moet ons niet al te zeer bevreemden. In een vroeger artikel heb ik reeds gewezen op dit feit, dat het maatschappelijk leven een veel te grooten sprong heeft doorgemaakt, en de veranderingen, die zijn aangebracht, zijn te machtig en te weinig geleidelijk geweest.

Tegen zulk een stoot kan het leven niet.

Dan
En.
"Maa
In n
de in
buiten
valuta
veel v
„Patri
gaande
„De
overne
wellich
niet o
Het

ke
bu
do
fl
te
de
de
Ne
va
in
h
dit
K
br
K
lar

de
es
fra
Ne
sch
ha

me
br
mi
de
zw

be
de
ve
Ts
zijn
fal
va

be
si
ri
ue

de
an
sch
lag
de

me
sch
lar
de
an

POP

Er v
voor E
rende
wekke
den ge
volkor
evenae
naar a
verlies

Er
waarh
genoer
der di
het zi
anderl
leen e
den be
aan z
weelde
del of

Ook
dergel
zeldza
hoogst
hen g
getale
mate
worde
sche a
pen. T
baar.
techni
tweed

1) B
Wijshel

Dan groeit alles uit z'n kracht.
En... er volgt malaise en slapté.
Maar er is nog een andere reden.

In menig bedrijf doet zich op zeer pijnlijke wijze de invloed gelden van de concurrentie, die het buitenland ons aandoet, want, dank zij vooral de valuta, kan het buitenland tal van artikelen tegen veel en veel lagere prijzen leveren. Het weekblad „Patrimonium“ bevatte de vorige week dienaangaande enkele gegevens, die het ontleend had aan „De Nederlandsche Nijverheid“, en die ik hier overneem, omdat ze bijzonder interessant zijn, en... wellicht menig lezer van ons blad „Patrimonium“ niet ontvangt.

Het desbetreffend staatje luidt als volgt:

„In de steenindustrie en aanverwante takken ondervindt men zeer sterk de gevolgen van buitenlandse concurrentie. Kalkzandsteen wordt door Duitsland geleverd ad 300 Mk. of plm. f16 à 18, hetgeen met de vrucht op levering tegen ongeveer f28 à f30 neerkomt, of $\frac{2}{3}$ van den Nederlandschen prijs. Belgische steen worden evenzeer tegen lager prijs aangevoerd dan Nederlandsche. Hetzelfde is het geval ten aanzien van dakpannen, gresbuizen enz. De uitvoer staat in verband daarmee natuurlijk vrijwel geheel stop, óók die naar Noord-Frankrijk. In dit verband is vermeldenswaard dat per 10.000 K.G. gresbuizen plm. 5000 K.G. kolen worden verbruikt; per 10.000 K.G. dakpannen 2800 à 3600 K.G. in Duitsland ad 250 Mk. per ton, in Nederland ad f55.40.

De loodwitindustrie ondergaat niet minder sterk de gevolgen eener concurrentie, die met een prijs van f55.— per 100 K.G. netto contant franco Nederlandsche havens elke transactie voor Nederlandsche belangen onmogelijk maakt. De Duitse industrie betaalt per uur plm. 30 ct. aan haar arbeiders, de Nederlandsche 75—80—90 ct.

De Sigarenindustrie ondervindt in hooge mate den invloed van de daling van het verbruik. Duitsland voert sigaren in ad f75 per mille, waarvoor 40 Mk. loon wordt betaald. Voor de sigarenindustrie gelden overeenkomstige bezwaren.

Over de leder- en schoenindustrie hebben wij eenigen tijd geleden een ander mededeeld. In den laatste tijd is de positie in zooverre veranderd, dat thans ook een sterke invoer uit Tsjecho-Slowakije is opgetreden. De detailprijzen zijn lager dan de Nederlandsche kostprijzen. Duitse fabrieken exporteerden naar Nederland tegen prijzen variërend van 160—175 Mk. per paar.

Het loon van een looiersgezel in Duitsland bedraagt per uur 7 Mk. (60 ct. in Nederland).

Wat de Glasindustrie betreft wordt de positie gekarakteriseerd door het feit, dat Oostenrijk en Duitsland 10 en 13 cent per flesch kunnen leveren (Nederland 18 ct.).

Uit de machine-industrie dit voorbeeld: de levering van een ijzeren bekapping eener in aanbouw zijnde fabriek werd gegund aan een Duitse firma ad 32 ct. per K.G., een prijs, die lager is dan de kosten van het materiaal in Nederland.

In de hoedenijverheid heerscht groote malaise tengevolge van de concurrentie der Duitse industrie. De loonen bedragen in Duitsland 300 mark per week, tegen f35.— in Nederland. Nederlandsche orders zijn eenvoudig geannuleerd toen Duitsland aan de markt kwam.

In de chemische industrie betaalt men

thans ongeveer (rekening houdend met het koersverschil) twee maal zoo hooge loonen in Nederland als in België, en ongeveer drie maal zoo hooge loonen als in Duitsland. Het hooghouden van de grondstofprijzen door Duitsland en Engeland is vooral oorzaak van vele moeilijkheden: die voor waterglas bedragen thans bijvoorbeeld f21.—, terwijl men in Duitsland tegen ongeveer dezen prijs het afgewerkt product levert. Engeland levert soda tegen f25.—, die daar te lande voor omstreeks f10.— van de hand gaat.

De mosterdnijverheid verliest in Nederland steeds meer terrein door de Duitse concurrentie, die 40 pCt. beneden den Nederlandschen prijs levert.

De grondstoffen voor de zeepindustrie worden, voor zoover zij door Duitsland en Oostenrijk geleverd worden, hoog in prijs gehouden. Gevolg van deze omstandigheden en van het verschil in arbeidsloon is, dat hier te lande uit Oostenrijk zeep wordt aangeboden tegen een prijs van f130 en f140, die aan zelfkosten hier te lande f225 zou komen.

De vermicellieindustrie ondervindt scherpe concurrentie, speciaal door België: de prijs van f65.50 à f66.— per 100 K.G., waartegen Belgische fabrikanten leveren, blijft beneden de fabricagekosten in Nederland.

Vele takken der textielnijverheid verkeren in zoedanigen toestand dat ongeveer nergens meer dan 35 uur gewerkt wordt. De confectiefabrikanten ondervinden minder last van de buitenlandse concurrentie.

De redacteur van „Patrimonium“ voegt hieraan toe, dat hij deze gegevens niet kan controleeren, en die bekentenis maak ik graag tot de mijne, maar ik vertrouw dat de „Nederlandsche Nijverheid“ voor haar mededeelingen voldoende gronden heeft, en daarom durf ik ze hier ook overnemen.

Uit deze gegevens zal ook duidelijk wezen, dat de malaise, die door deze concurrentie is ontstaan, niet een donderbui van een enkel uurtje is, maar dat wij gekomen zijn aan die periode van algemeene crisis, die door onze groote economie, en in het algemeen door hen, die het wereldleven kennen, reeds lang tevoren geprofeteerd is.

Het is in der waarheid een donker jaargeinde. Wat zal 1921 ons brengen?

Zijn er wegen, waarin de malaise kan bestreden worden?

Hier ligt zeer zeker een roeping voor de regering, die zich te beraden heeft, wat zij tegen de buitenlandse concurrentie moet en kan doen, doch het is zoo moeilijk precies den rechten weg te wijzen. Ieder huijert om een voorstel te doen. Prijsdaling kan, zegt men, de producent en winkelstand onmogelijk lijdén. Loonsvermindering gaat even moeilijk, omdat „in de stijging der loonen eerder een tekort is ingehaald, dan dat de loonstandaard gelijken tred hield met den levensstandaard“, en zoo weet men niet, hoe en door wien het verlossend woord moet gesproken worden.

Het is ook niet gemakkelijk.

Toch zullen offers moeten gebracht worden. Ter eener zijde, waar de winstmarges, die in de laatste jaren bepaald konden worden, moeten losgelaten, en aan den anderen kant, waar men aan een loondaling in veel gevallen niet zal kunnen ontkomen.

En dan alle krachten ingespannen!

onmetelijk terrein van mogelijke experimenten, dat eene voortdurende arbeidsverdeling noodzakelijk werd en ieder onderzoeker in het kennis nemen van de geconstateerde feiten reeds schier een levenstaak vond.

Op het terrein van de biologie, de leer van het leven, kwam hierbij nog een zeer belangrijk verschijnsel, dat in de laatste decennieën toenemend, thans tot een kritische toestand in deze wetenschap heeft gevoerd. Niet alleen is het aantal feiten tot een onzagwekkende massa aangegroeid, maar bovendien begint elke leidende gedachte omtrent de levensverschijnselen meer en meer te ontbreken, terwijl de heerschende principes onduidelijk bleken te zijn. De terugvoering der levensverschijnselen tot natuur en scheikundige processen scheen in de orgaanphysiologie met enig succes bekrond, van het leven der organismen bleek alleen datgene mechanisch verstaanbaar, wat niet of niet meer een levensuiting was.

Bouw en functie, ontstaan en vergaan van plant en dier schenen door het genie van Darwin tot eene natuurlijke verklaring te zijn gebracht. Maar ook deze zoo eenvoudig schijnende ordening der feiten heeft tot eene teleurstelling geleid en wij staan zooals von Uexküll opmerkt, aan den vooravond van een wetenschappelijk bankroet, waarvan de gevolgen nog niet te overzien zijn. Het Darwinisme is uit de rij der wetenschappelijke theoriën te schrappen. Toch zullen bij het groote publiek de dogma's van deze, tot een soort religie aangegroeide leer nog jarenlang voor klinkende munt opgenomen worden.

Wij zullen naar een geheel nieuwe oriëntering moeten zoeken in de wetenschap van het leven, naar een harmonischen verklaringsgrond voor het enorme feitenmateriaal. Deze groote nieuwe openbarende en vruchtbare gedachte zal moeten komen. Wat is het wezenlijke van het leven, wat is de geest in de raderen, het onzienlijke in het zienlijke, de geheime krachten, die elk organisme

Alle zeilen bijgezet!

Er zal hard, hard geworsteld moeten worden om het hoofd boven water te houden, maar wie zijn vertrouwen op God stelt, is voor de worsteling en voor de ontplooiing van al de energie niet bevreesd. En misschien gaat het dan door de diepte.

Zou het zoo verkeerd zijn?

Zou het geestelijke schade wezen, wanneer veel oorlogswinst weer versmolt? Ik geloof het niet. God werkt in deze crisis niet tevergeefs, en... bij Hem zijn ook uitkomsten in alle, alle levensmoeten.

In Zijn hand leggen wij onze hand.

Wie zal ons het goede doen zien?

Verhef Gij over ons Uw aanschijn, o Heere!

DIJK.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

Geestelijke nood in de Centrale landen.

Met groote voldoening zien wij terug op de milde gaven, die ons naar aanleiding van onze lezingen „Nacht en Licht, Ervaringen in Berlijn“ werden ter hand gesteld. (ongeveer 40.000 Mark). De nood van vele broeders en zusters in Duitsland is daardoor eenigszins verlicht. De arbeiders en arbeidsters in de Berlijnsche Stadszending, die volgens het oordeel van eenen ongeloofige „niet slapen kunnen van den honger“ mochten uit de bijeengebrachte som eene milde kersgave ontvangen. Zij kunnen zich nu ten minste het allernoodzakelijkste aanschaffen. Daarvan getuigen hunne dankbare brieven.

Nu bereikte ons echter een noodkreet uit Breslau. Breslau is de hoofdstad van Silezië en is eene belangrijke fabrieksstad, bijna zoo groot als Amsterdam. Er is daar ontzettend veel te doen.

De leider van den arbeid, Pastor Schützler, Holteistrasse 6—8, Breslau, zond ons een schrijven en tevens een overzicht van den arbeid, waaruit blijkt hoe dringend de nood is. Wij dringen er bij de geachte lezers van dit hieronder afgedrukte schrijven en artikel op aan, dat zij hierbij denken aan „Hem, Die arm is geworden, daar Hij rijk was“, gelijk het Kerstfeest ons herinnert.

Gaven worden gaarne ingewacht bij Dr. B. Wielenga, 2e Const. Huygensstraat 46, Amsterdam.

N. B.

Afschrift Brief Pastor Schützler.

Breslau, Holteistrasse 6—8.

Aan den WelEerw. Heer Dr. Wielenga
Amsterdam.

Aangemoedigd door Lic. Füllkrug wend ik mij tot u met het vriendelijk verzoek, om aan onzen grooten nood welwillend uwe aandacht te wijden. Eigenlijk moest ik hiertoe een welomschreven aanvraag bij u indienen, hooggeachte ambtgenoot, maar misschien is het voldoende, indien u zoo goed wilt zijn van het artikel kennis te nemen, dat ik op aansporing van Lic. Füllkrug heb geschreven voor de Nederlandsche Pers. Natuurlijk was er nog veel meer over onzen arbeid te zeggen, maar ik moest het in een beknopt overzicht samenvatten. Tevens veroorloof ik mij bij dit schrijven eenige gedrukte stukken in te sluiten, die u misschien ook wilt inzien.

doet groeien en bloeien naar zijnen aard? Wie dit geheim zal pogen te ontsluiten, zal voor alles gegrepen moeten zijn door het wonder van het leven. Drang tot wetenschap is de verwondering, leerde reeds Plato. En verwonderd zal de mensch zijn, die met ontroering het leven beschouwt, dat hem elken dag in plant en dier in schier oneindige weelde van vormen omringt; verwonderd over het ontkiemen van het zaad, dat hij zaait, over het ontkiemen der bloemen, over den zang der vogels, over het nietig insect. Verwonderd zal de mensch zijn, die zich bewust is ook zelf dat leven te dragen, welks verklaring hij zoekt.

Het leven in de natuur vertoont vele verschijnselen, die den waarnemer zulk een aangrijpende verwondering kunnen schenken, dat hem het levensraadsel geen rust meer laat en wie weet of dit niet juist den ongeschoolde in zijne onbevangenheid eene primaire directe visie geeft, die voor de officiële wetenschap en voor het geluk der menschheid van de grootste betekenis kan zijn. Een blik op de historie leert immers, dat uit het nadenken van de levensverschijnselen niet alleen alle wijsgeeren hunne argumenten hebben geput, maar tevens dat elke wereldbeschouwing steeds ten sterkste bekrachtigd of bestreden werd door de interpretatie der feiten uit de levende natuur. Zoowel de leer van Aristoteles als die van Leibnitz vond steun in de waarneming der bonte verscheidenheid en der eigen spontane werkdadigheid der organismen.

Het oude materialisme dankte haar laatste op-
leven aan de physiologische onderzoekingen des
nieuwere tijds, onder meer aan die der hersen-
functies. Maar juist deze zelfde verschijnselen op
andere wijze tot een kunstvolle eenheid versmol-
ten, zijn ook de empirische grondslag voor een
ander uiterste, de wereldbeschouwing van het psy-
chisch monisme.

F. J. J. B.

POPULAIR-WETENSCHAPPELIJKE SCHETSEN.¹⁾

De taak der Natuurwetenschap.

I.

Er was een tijd, toen de wetenschap der natuur voor hare weinige beoefenaars de innerlijk-ontroerende waarde bezat van eene levende en levenwekkende macht, die een algeheele overgave van den geheelen mensch verlangde, zoo volledig, zoo volkomen, zoo van ganser ziele, als alleen evenaard wordt door de overgave van den kunstenaar aan zijne muze en overtroffen door het zich verliezen van den geloovige in zijnen God.

Er was een tijd, toen eene wetenschappelijke waarheid niet eene dwaling van het heden werd genoemd, maar een meerder kennen van het wezen der dingen werd geacht, van het onzichtbare in het zichtbare, van het onveranderlijke in het veranderlijke, van het eeuwige in het tijdelijke. Alleen een dergelijke overtuiging kon den onderzoeker den bezielenden jver geven en hem een sober leven aan zijn studie gewijd doen verkiezen boven de weelde, die zijn verstandelijke gaven hem in handel of nijverheid konden geven.

Ook in later tijd, ook thans is de voortgang aan dergelijke persoonlijkheden gebonden, die even zeldzaam zijn als weleer, moge ook het aantal hoogeschoolen en de daaraan verbonden en door hen gevormde geleerden in nog zulk een groote getale zijn toegenomen. Het schijnt zelfs of naarmate dit aantal toeneemt de denkers zeldzamer worden, die zich geroepen gevoelen een „künstlerische Auseinandersetzung der Tatsachen“ te scheppen. Ten deele is dit verschijnsel zeer verklaarbaar. De verbijsterende ontwikkeling, vooral in technischen zin van de natuurwetenschap in de tweede helft der vorige eeuw opende zulk een

¹⁾ Bewerkt naar het eerste hoofdstuk van een boek „De Wijsheid der mieren“, dat D. V. binnenkort zal verschijnen.